

СЎЗ БИРИКМАСИ ОРҚАЛИ ШАКЛЛАНГАН МЕТАНОМИК ҚЎШМА ТЕРМИНЛАР

Мирсанов Бобомурод Муҳаммадиевич,

Самарқанд қишлоқ хўжалик институти катта ўқитувчиси

Калит сўзлар: термин, урғу, эллипсис, компонент, элемент, бош бўлак, сифатловчи, сифатланмиш, метаномия.

Қўшма терминларнинг муайян қисми сўз бирикмалари орқали ҳам шаклланади. А.Ғулумнинг қайд этишича, “Сўз бирикмаси кўшма сўзга айланганда, ундаги элементларнинг орасидаги алоқа йўқолади: уларнинг бири иккинчисини аниқламайди. Қўшма сўзнинг составидаги ўзаклар якка-якка олинганда, ҳар бири айрим урғуга эга бўлади, лекин қўшма сўз одатда бир бош урғуга эга бўлади: лекин қўшма сўз одатда бир бош урғуга эга бўлади:”

Агар бу жараёнга эллипсис ҳодисаси ҳам аралашадиган бўлса, қўшма сўзнинг шаклланиши янада мураккаблашади. Чунки сўз бирикмаси уч ва ундан ортиқ элементлардан тузилган бўлса, сўз бирикмаси тобе компонентга айланиб, ҳоким компонентга боғланган бўлади. Эллипсисга асосланган ана шу ҳоким компонент учрайди. Бу эса, ўз навбатида, сақланиб қолган компонентга ҳам ўзгариш киритиши мумкин. Буни биргина мисол билан далиллашга ҳаракат қиламиз:

Марказий ва Жанубий Америкада карпсимонларга мансуб бир балиқ уруғига *тўрткўз* номи берилган. Аслида унинг юзага келиш жараёни *тўрт кўзли балиқ* ёки *тўртта кўзга эга бўлган балиқ* сўз бирикмалари билан боғлиқдир. Нутқнинг иқтисод принципи таъсирида эллипсис юз бериб, дастлабки босқичда *тўрткўз балиқ* шаклини олган, иккинчи босқичда асосий бош бўлак *балиқ* компонент ҳам инсон зехнида қолиб, у ҳам қисқариб кетган. Оқибатда *тўрткўз* термини шаклланган. Энди энциклопедик таърифни келтирамиз:

Тўрткўз – тишли карплар туркумининг бир уруғи ... Бўйи 15-30 сантиметрча бўлади. Жағларида тишлари бор. Сув бетида яшашга мослашганлиги учун кўзи эпителиал тўсқич билан икки тенг қисмга бўлинган. Кўзининг сувдан чиқиб турган устки қисми ҳавода кўришга, остки қисми эса сувда кўришга мослашган. Шу туфайли у айни маҳалда ҳам сув устидаги, ҳам сув остидаги душманларини кузатиб туради... (ЗЭ, Балиқлар ..., 224).

Таърифнинг ўзида номнинг мотивлашуви ҳам аёнлашган.

Бурмабўйин – қизилиштонлар оиласига киради. Европа, Осиё ва Африкада тарқалган... У ўрмон қуши бўлиб, ҳар хил типдаги ўрмонларда, тоғ ва паркларда яшайди ... У бирон нарсдан кўркса, боши билан бўйнини парма қилиб буради, шунинг учун унга бурма бўйин деб ном берилган (ЗЭ, Қушлар, 16-17 бетлар).

Катта қизилоёқ – балиқчилар туркумига киради. Ернинг барча қитъаларида тарқалган... Катта қизилоёқ ҳар хил сув ҳашоратлари ва уларнинг личинкалари билан овқатланади... (ЗЭ, Қушлар, 100-101).

Оқбовур, булдуруқ – булдуруқлар туркумига киради ... Ўзбекистон шароитида қишлоқ учун кузда Эрон, Афғонистон ва Ҳиндистонга учиб кетади. Оқбовур тошлоқ ва қумоқ саҳро ва чўлларда, сув манбалари яқин бўлган ерларда яшайди (ЗЭ, Қушлар, 79).

Олақанот, оққанот, чағирқанот – ўрдақлар кенжа оиласининг шўнғувчилар уруғига киради. Европа ва Осиёда тарқалган ва шу қитъаларнинг жанубида ва

қисман Африкада қишлайди ... (3Э, Қушлар, 62).

Кўкбел, қизилбош – ўрдақлар кенжа оиласининг шўнғувчилар уруғига киради. Европа, Осиё ва Шимолий Америкада тарқалган... Ўзбекистонда бу ўрдақ баҳор ва кузда учиб кетаётганида кўп учрайди, қисман уя солади ва қишлаб ҳам қолади ... (3Э, Қушлар, 62).

Қорабовур, булдуруқ – булдуруқлар туркумига киради ... Сахро ва чўллар каби очик. Текис ерларда ва тоғ этакларида яшайди. Қорабовур сахро ва чўлларнинг сувсиз ва сувдан узоқ ерларида яшамайди... кечкурун ва тушда сув ичиш учун сув бўйларига учиб келади... Болаларига сувни жиғилдонида олиб келиб беради... (3Э, Қушлар, 80).

Узунқуйруқ – чумчуксимонлар туркумининг шақшақлар оиласига киради. Осиёнинг жанубий ўлкаларида тарқалган. Тоғ ва тоғ этакларидаги ўрмонларда (ёнғокзор), боғ ва дарахтзорларда яшайди ... Эркагининг иккита дум пати бўлади. Узунқуйруқ деб айтишнинг сабаби ҳам шу бўлса керак... (3Э, Қушлар, 60).

Қизилоёқ – балиқчилар туркумига киради. Ер шарида кенг тарқалган ... Қизилоёқ днгиз, дарё, кўл қирғоқларида яшайди... Уясини сув бўйларидаги майда тошлар ва кумликлардаги чуқурчаларда ясайди ... (3Э, Қушлар, 52).

Сув қизилқуйруқлари – чумчуксимонлар туркумининг шақшақсимонлар оиласига киради ... Тоғ ораларидаги сойларнинг шалола бўлиб оқадиган серқояли ерларда яшайди (3Э, Қушлар, 17).

Узун оёқлилар, лайлаксимонлар – кушлар синфининг бир туркуми; Бу туркумга кирувчи кушларнинг оёқлари, тумшук ва бўйинлари узун бўлади, бармоқлари орасида сузгич пардалари бўлмайди... Бу туркумга ҳар хил қарқаралар (оқ кўтон), лайлақлар, иблислар каби кушлар киради ... (3Э, Қушлар, 24).

Қизилқуйруқлар – чумчуксимонлар туркумининг шақшақлар оиласига киради... Ўзбекистонда оддий қизилқуйруқ

ва қора қизилқуйруқ деган турлари яшайди. Қизилқуйруқлар ҳашоратлар ва уларнинг личинкалари билан овқатланади, қишлоқ хўжалиги учун фойдали кушдир (3Э, Қушлар, 25).

Қизилқанот – чумчуксимонлар туркумига киради... Ўзбекистон тоғларининг ўрмонсиз тик жарлик ва қоялик очик ерларида ўтроқ яшайди... Қизилқанот ёриқ ва ковақлар ичида ётган ҳашоратлар, уларнинг личинка кўғирчоқлари, ўргумчак ва бошқа умуртқасиз билан овқатланади (3Э, Қушлар, 88-89).

Жунқанот – гавда тузилишида ҳашоратхўр, кўршапалак ва чаламаймунлар белгиси бор... Ҳозирги вақтда жунқанотни ўзига хос туркуми, оила ва уруғ қилиб ажратилган... Жунқанот гавдасининг узунлиги 40 см, думи 23 см, мўйнаси тўқмалла бўлиб, орқасидаги жуни қалин, олдинги оёғидаги камроқ, елка ва ён томонларида мутлоқ жуни бўлмайди... Дум ва оёқларининг ораси кенг ва қалин учиси териси билан қўшилган; бу тери хайвоннинг бир шохдан иккинчи шохга бир дарахтдан иккинчи дарахтга ўтишида ёки юқоидан пастга парвоз қилиб тушушида парашютга ўхшаб ёрдам беради, лекин у кўршапалакка ўхшаб қанот қоқиб учолмайди... У барг ва мевалар билан овқатланади (3Э, Сут эмизувчилар, 205-206).

Калтадум (бадбўй) – йирткичлар туркумининг бир тури. Сувсарлар оиласига киради. Суматра, Ява ва Барнео оролларида тарқалган. Бўйи паст, гавдасининг узунлиги 35 см, думи 2 см... У ўздан сассиқ елимга ўхшаш модда чиқаради. Бу модданинг ҳиди ҳатто бутун қишлоқни саситиб юборади. Гўшти овқатга ишлатилади... (3Э, Сут эмизувчилар, 33).

Узуноёқ – кемирувчилар туркумининг бир тури. Бу турнинг ёлғиз ўзи кемирувчилар туркумининг узунёқлар деб аталадиган махсус бир оиласини ташкил этади. Узуноёқнинг ташқи кўриниши ва орқа оёғининг узун

бўлиши ва саҳроларда яшайдиган кўшоёққа жуда ўхшайди, лекин унга караганда бир қанча катта бўлади. Гавдасининг узунлиги 60 см, думи бир оз узунроқ, оғирлиги 3 кг ... У орқа оёқлари ёрдамида худди кенгуру каби узок масофага (2-3 м, айрим ҳолларда ҳатто 6-10 м гача) сакраб юради... (ЗЭ, Сут эмизувчилар, 51-52).

Якка шох – китсимонлар туркумининг бир тури. Тишли китлар кенжа туркумининг дельфинсимонлар оиласига киради. Шимолий кутб атрофида тарқалган Арктика ҳайвонидир... Эркагининг жағидаги бир жуфт тишининг чап томонидагиси спираль каби буралиб, 2-3 м узунликда олдинга ўсиб чиққан бўлади. Шунинг учун ҳам уни яккашох деб айтилади... Бу ҳайвоннинг узунлиги 46 м, оғирлиги бир тонначадир. Унинг гўштини греландияликлар овқатга ишлатади, ёғини хомлигича ейдилар. Ошланган териси тери саноатида ишлатилади (ЗЭ, Сут эмизувчилар, 131).

Қорақуйруқ, жайрон – охулар (ғизоллар) уруғининг бир тури. Жуфттуёқлилар туркумининг қувушшоҳлилар оиласига киради. Осиё ва Закавказияда тарқалган ... Қорақуйруқ Қизилқум, Қорқум каби кенг саҳро ва чаласаҳроларда яшайди. Қадди-қомати келишган ҳайвон бўлиб, гавдасининг узунлиги 115 см, бўйи 70 см ва оғирлиги 30 кг ча бўлади. Думи бошқа охуларникига нисбатан узун ва учи қора, шунинг учун унга қорақуйруқ деб ном берилган... (ЗЭ, Сут эмизувчилар, 49).

Кўшоёқлар – кемирувчилар туркумининг бир оиласи. Бу оилага кирувчи ҳайвонлар чўл ва саҳроларда яшайди ва орқа оёқларининг ёрдами билан тез сакраб юришга лаёқатланган. Шунинг учун орқа оёқлари олдинги оёқларига нисбатан анча узун бўлади. Сакрашда таянч вазифасини бажарадиган думи ҳам гавдасига караганда узун бўлади. Думининг учида қора ва оқ жунли чўтқаси бор... Қумда сакраб юрган вақтида қумга ботиб кетмаслиги учун орқа оёқларидаги

бармоқларининг атрофида қатор зич ўрнашган эластик қиллари бор. Бу қиллар панжа юзасини кенгайтириб, оёқларининг қумга ботишига йўл қўймайди... (ЗЭ, Сут эмизувчилар, 194).

Қорқулоқ – йирткичлар туркумининг мушуксимонлар оиласига киради. Осиё ва Африканинг жануб томонларида тарқалган. Туркменистон саҳроларида ва Орол денгизи атрофидаги тўқайларда баъзан учраб туради... Гавдасининг узунлиги 1 м, думи 25 см. Қулоғининг учида қора пуфакчаси бор, шунинг учун ҳам уни қорақулоқ деб атайдилар... Ҳиндистонда қорақулоқни кўлга ўргатиб, унинг ёрдами билан қуш, қуён ва кийик овлайдилар (ЗЭ, Сут эмизувчилар, 72).

Елкашох – елкашохлар оиласига мансуб балиқ. Атлантика океанининг шарқий қисмида, Ўрта ва Қора денгизда тарқалган. Бўйи 60 см ча, териси йирик суяк тангачалар билан қопланган. Елка суягининг биринчи шуъласи узайиб, йўғон тортган, кўтарилиб ва йиғилиб туради, шу сабабли ҳам унга елкашох деб ном берилган, бу шох муҳофаза хизматини ўтайди... (ЗЭ, Балиқлар..., 193).

Қизилқанот – кирписимонлар оиласига мансуб балиқ Европа, Кичик ва Ўрта Осиёнинг чучук сув ҳавзаларида тарқалган. Танаси 36 см ча, оғирлиги 1кг ча. Жуфт ва анал сузгич қанотлари қизил. Гавдаси – қумуш ёки тилла рангда. Ёз бошида учрайди. Ўсимлик ва умуртқасиз жониворлар, баъзан ёш балиқлар билан овқатланади. Хўжалик аҳамияти кам (ЎМЭ, 14,76).

Қийшиқоғиз – олабуғасимонлар туркумининг бир тури. Шимолий Америка қирғоқларида тарқалган, 150 м ча чуфурликда яшайди. Бўйи 90 см ча. Пастки жағи худди бульдог итникига ўхшайди... Қийшиқоғиз лойни кавлаб, мураккаб йўллар ясайди. Емиши майда умуртқасиз жониворлардан иборат (ЗЭ, Балиқлар..., 104-105).

Қийқдум – тиканбалиқлар туркумининг бир тури. Тинч ва Ҳинд

океанларининг тропик қисмида тарқалган. Тумшуғи узун найсимон, устки қатор ўрнашган суяк қалқонлар билан қопланган... Дум сузгичи пастга қайрилгани учун қийикдум деб аталади (ЗЭ, Балиқлар..., 105).

Қоракорин – карпсимонлар оиласининг бир тури. Шарқий Хитойдаги дарёларда ва Амур ҳавзасида тарқалган... Ўрта Осиёга 1960 йили оқ амур ва хумбош балиқ човоқлари билан аралашиб келиб қолган... Ички қорин пардаси қора бўлганидан қорни ҳам қора бўлиб кўринади, шу сабабли қоракорин деб аталади... Амур ва янцузи дарёлари ҳавзасида яшайдиган, бўйи 70 см ча, оғирлиги 3 кг ча келадиган *сарикчат* деган тури қоракоринга жуда ўхшайди, фақат ранги тиниқроқ (ЗЭ, Балиқлар..., 224).

Калтадум – тангачалилар туркумининг сцинқлар оиласига киради. Бу ажойиб калтакесак фақат Австралияда тарқалган. У денгиз қирғоқларидаги ўсимликлар билан қопланган уйма қумлар, қирларда яшайди. Бўйининг узунлиги 36 см ча бўлиб, унинг 6-7 см часи дум. Боши тўмтоқ пирамида шаклида бўлиб, унинг тиғиз ва ялпоқ танаси қисқа, йўғон бўйни орқали аниқ ажралиб туради. Думи жуда қисқа ва учи тўмтоқ. Гавдаси йўғон ва бўртма тангачалар билан қопланган... (ЗЭ, Амфибия ва рептилиялар, 79).

Каттаоғиз – мешоғизлар туркумининг бир тури, каттаоғизлар оиласига мансуб. Бу туркум балиқлари Тинч, Ҳинд ва Атлантика океанларида кенг тарқалган, чуқур сув остида яшайди. Бўйи 60 см ча. Биринчи марта Атлантика океанининг қирғоққа яқин ерида, 2500 метрча чуқурликдан тutilган... Катта оғиз жуда ажойиб тузилган, ...чунончи танаси илонникига ўхшайди, лекин оғзи жуда катта ... Ияги остида мешга ўхшаш катта халтаси бор, хипчиндек думи гавдасидан аниқ ажралиб туради. (ЗЭ, Балиқлар..., 48).

Кўкбўйин – карпсимонлар оиласининг бир тури, дарё ва кўлда яшайдиганчучук сув балиғи. Европа ва Сибирда тарқалган, Ўрта Осиёда Орол

денгизи, Сирдарё, Сарисув ва Чу дарёсида учрайди.

Кўзининг рангли пардаси кўк бўлади. Човоғининг танаси кумушранг, катталарининг орқаси қорамтир, ёнлари эса сарғиш тусда товланиб туради. Оқ чебаклар уруғининг энг йирик вакили – бўйи бир метргача боради, лекин бундай катталари кам... Ўрта Осиёда бўйи 35 сантиметрдан каттароғи учрамайди... (ЗЭ, Балиқлар..., 235).

Амур кўкбўйини – карпсимонлар оиласининг бир тури. Амур дарёси ҳавзасида, Шарқий Хитойда тарқалган. Ўрта Осиёга 1960 йилда оқ амур ва хумбош балиқ човоқлари билан аралашиб келиб қолган... (ЗЭ, Балиқлар..., 235).

Кўккўзлар – миктофнамолар туркумининг бир тури, кўккўзсимонлар оиласига мансуб. Бу оиланинг 20 тача тури бор, ҳаммаси ҳам денгизда 2000 м гача чуқурликда яшайдиган гермафродит балиқлардир. Кўк рангдаги катта-катта кўзлари ён томонга ва қисман тепага қараган... (ЗЭ, Балиқлар..., 79).

Кўпқанотлар – суякли балиқлар синфининг бир уруғи, кўпқанотсимонлар оиласига мансуб... Уларнинг орасида энг машҳури... Нил кўпқаноти ёки биширдир.

Бишир бошқа кўпқанотлардан орқа сузгичларининг кўплиги (14-18 та) ва остки жағининг узунроқ бўлиши билан фарқ қилади. Бўйи 70 см ча ... (ЗЭ, Балиқлар..., 130).

Сарикқанот – Олабуғаномалар туркумининг бир тури, шохлилар оиласига мансуб. Байкал кўлида тарқалган, 300 м ча чуқурликда гала бўлиб яшайди... Урчиш даврида эркагининг кўкрак, анал ва орқа сузгичлари рангини ўзгартириб, сап-сарик бўлиб қолади, шунинг учун бу балиққа сарикқанот деб ном берилган... (ЗЭ, Балиқлар ... 76).

Тепакўз – карпнамолар туркумининг бир тури, карпсимонлар оиласига мансуб. Амур, Янцузи ҳавзаларида, Корея ва Тайвань ороли дарёларида тарқалган, сувнинг устки қатламида яшайди. Бўйи бир метрча,

оғирлиги 9 килограммча... Кўзи ва оғзи тепага қараган, айниқса пастки жағи кескин тепага қараган. Танаси кумушранг, кулранг сузгичлари товланиб туради... (ЗЭ, Балиқлар..., 54).

Тепеоғиз – карпсимонлар оиласининг бир тури ... Сувнинг устки қатламида жуда катта гала бўлиб юрадиган балиқ, совуқ пайтда сув остига тушиб кетади.. Бўйи 8 см ча. Оғзи тепага қараганлиги учун тепеоғиз деб ном берилган... (ЗЭ, балиқлар..., 53).

Тикқанот – араваномлар туркумининг бир уруғи, тикқанотлилар оиласига мансуб. Бу уруғнинг жанубий-шарқий Осиёда яшайдиган учта тури бор. Тикқанотнинг анал сузгичлари узун бўлиб дум сузгичлари билан қўшилиб кетган. Елка сузгичи кичкина, камбар ва патга ўхшаб тикка чиқиб турганлигидан бу уруққа тикқанотлар ёки тўғри қанотлар деб ном берилган... (ЗЭ, балиқлар ..., 157).

Узунтумшуклар – сельднамоларга анча яқин бўлган узунтумшукнамолар туркуининг бир уруғи, тумшукбурунсимонлар оиласига мансуб. Африканинг тропик дарёларида тарқалган. 51 тача тури бор, булардан 11 таси Нил дарёсида учрайди... Бўйи 120 см гача боради.. Филтумшук каби турлари кўплаб овланади. Гўшти мазали... (ЗЭ, Балиқлар..., 70).

Узунқанот – скорпеннамолар туркумининг бир тури, узунқанотсимонлар оиласига мансуб. Ўрта денгизда тарқалган. Бўйи 18 см ча. Суяк қалқон билан қопланган боши танасига нисбатан анча катта, қўшалок кўкрак сузгичи икки қисмдан иборат. Бошида алоҳида сузгич шуълалари бўлади (ЗЭ, Балиқлар ..., 70).

Учқанот – олабуғаномалар туркумининг учқанотлар оиласига мансуб. Ўрта ва Қора денгизда тарқалган, бўйи 70 сантиметрлик хашаки денгиз балиғи. Уч қисмдан иборат орқа сузгичининг учала ёки олдинги иккита қисми фақат тиканлардан иборат. Шунинг учун ҳам бу балиққа учқанот деб ном берилган...(ЗЭ, Балиқлар ..., 201-202).

Қизилкўз – карпсимонлар оиласининг бир тури. Чучук сувларда яшайдиган кўл-дарё балиғи... Бўйи 20 см ча бўлган кичик балиқ... Тагнгалари йирик, оғзи қийшиқ, устки лабичўзинчоқ. Кўзининг қовоқранг пардасида кичкина қизил доғи бор, шу сабабли балиқ қизилкўз деб аталади... (ЗЭ, Балиқлар..., 153-154).

Аччиқдона – анорнинг нордон-ширин навларидан бири. Тошкент, андижон ва Сурхондарё вилоятларида етиштирилади. Октябрда пишади. Шақли думалоқ (бир оз яссиланган), йирик (300-400 г) пўсти қалин, пишганда ташқи кўриниши қизил тусга кираджи. Дони қизил. Таркибида 15% гача қанд ва 2,5% кислота бор (БЭЛ, 31).

Бешбарг – раънодошларга мансуб ўтсимон ёки бутасимон ўсимликлар туркуми. Барглари панжасимон ва патсимон мураккаб ёки қирқма, гуллари сариқ, оқ, пушти ва тўққизил... Кўпчилик турларининг илдизпоясида ошловчи моддалар тўпланади. Айрим турлари доривордир... (БЭЛ, 155).

Қизилпойча – Чойўтдошлар ўсимликлар туркуми. Кўп йиллик, баъзан бир йиллик ўт, бута ёки чала буталардан иборат. Барглари қарама – қарши ёки доира бўлиб ўрнашади. Гуллари сариқ, рўвак ёки шода тўпгулларга йиғилган. Меваси кўсакча. 200 га яқин тури бор. Кўпроқ Ўрта Ер денгизи районларида учрайди... Айниқса қизилпойча тури кенг тарқалган . Европа ва Ғарбий Сибирдаги ўрмон ва ўтлоқларда, Ўрта Осиёдаги боғ ва тоғларда учрайди. Баргларида ошловчи моддалар ва С витамин бор. Медицинада ва ароқ-ликёр саноатида ишлатилади (БЭЛ, 108-109).

Ўсимлик номининг ўзи унинг пояси қизил эканлигига ишора бериб турибди. Энциклопедик тавсифда бунга эътибор берилмаган. Ўсимлик поясига берилган ном бутун ўсимлик номига айланган. Демак, уни метаномик номлаш маҳсулига киритишимиз мумкин.

Қоратомир – мураккабгулдошлар оиласига мансуб, қора илдизли кўп йиллик

ўсимлик. Икки йиллик ўсимлик сифатида махсус экилади. Биринчи йили серэт, узун илдизлари олиниб, овқатга ишлатилади, иккинчи йили уруғ беради... Қоратомир мазали бўлиши билан бирга, пархез сабзавот сифатида ҳам катта аҳамиятга эга, чунки унда организм учун керакли инулин, аспарагин ҳамда леулин каби моддалар бор. Унинг қора илдизи кулинарияда кўп ишлатилади... (ЎРЎИЛ, 293).

Кўринадики, сўз бирикмаси орқали номланган қўшма терминларнинг биринчи компоненти оқ, қора, кўк, қизил, узун, калта, аччиқ, ола, қийиқ, қийшиқ сўзлардан ифодаланиб, сифатловчи мавқеида турибди, иккинчи компонент эса канот, оёқ, бўйин, қуйруқ, дум, қулоқ, бел,

бош, оғиз, кўз, қорин, тумшук каби мавжудотларнинг аъзолари номидан ифодаланиб, сифатланмиш мавқеида ўринлашган. Бу бежиз эмас, чунки инсон борлиқ нарса- ходисаларини номлар экан, уларни биридан фарқлаб номлашни асосий мақсад қилиб олади: инсон мавжудотларни номлар экан, уларнинг вакили бўлган сўзларни хотирасида муҳрлаб олади ва зарурат туғилганда, шу сўзлар воситасида аниқ, тиниқ мулоқатга кирита олади. Бир қарашда бундай номлар мавжудотларнинг аъзоларини, бўлақларини номлагандай тасаввури беради, аслида эса улар бутунни англатади. Бўлақ орқали бутуннинг ифодаланиши эса метаномиянинг бир кўринишидир.

Адабиётлар

1. Ғуломов А. Ўзбек тили морфологиясига кириш. Ўзбекистон Республикаси ФА нашриёти. Т., 1953, 16 - бет.
2. Зоҳидов Т.З. Зоология энциклопедияси. Балиқлар ва тубан хордалилар. Тошкент, Фан. 1979, - 276 бет.
3. Зоҳидов Т.З.. Зоология энциклопедияси. Амфибиялар ва репталиялар (Газандалар). Тошкент, Фан. 1969, - 226 бет.
4. Зоҳидов Т.З. Зоология энциклопедияси. Сут эмизувчилар. Тошкент, Ўзфанакаднашр. 1960, - 223 бет.
5. Зоҳидов Т.З. Зоология энциклопедияси. Қушлар. Тошкент, Ўзфанакаднашр. 1957, - 127 бет.

Mirсанов В. Metonymic complex terms formed by combination of words. The article analyses metonymic complex terms formed of adjectives and nouns designating parts of body of living beings.

Мирсанов В. Метаномические сложные термины, выраженные словосочетаниями. В этой статье рассматриваются сложные термины, образованные при помощи прилагательных и существительных, обозначающих части тела.